

Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi Journal of Social Policy Conferences

Araştırma Makalesi | Research Article

 Açık Erişim | Open Access

Kamu Binaları ve Yerleşkelerinde Fiziksel Erişilebilirlik Düzeyinin Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği

Assessment of Physical Accessibility Levels in Public Buildings and Campuses: The Case of Istanbul

Burak Erdoğan¹ & Sedat Ballıkaya¹

¹ Istanbul University-Cerrahpaşa, Department of Engineering Sciences, İstanbul, Türkiye

Öz

Günümüzde kentleşmenin hızla artması, engelli bireylerin ulaşım, barınma, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere erişiminde çeşitli mekânsal engellerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, erişilebilirlik kavramını kapsayıcı ve sürdürülebilir kent politikalarının önemli bir bileşeni haline getirmiştir. Erişilebilirlik, bireylerin kamusal alanlara ve hizmetlere güvenli ve bağımsız biçimde ulaşabilmesini ifade etmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de erişilebilir yaşam alanlarının oluşturulmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılmış ve izleme–denetleme mekanizmaları geliştirilmiştir. Bu çalışmada, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği kapsamında hazırlanan “Binalar İçin Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu” kullanılarak İstanbul’da bulunan kamuya açık bina ve yerleşkelerin erişilebilirlik düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında üniversite, okul, sağlık hizmetleri, idari hizmetler ve bakım hizmetleri olmak üzere beş farklı kategoride toplam 138 bina ve yerleşke incelenmiştir. Bulgular, incelenen bina ve yerleşkelerin yalnızca %3,6’sının erişilebilirlik kriterlerini tam olarak karşıladığını göstermektedir. Erişilebilirlik kriterlerine uyum sağlamayan yapı ve yerleşkelerdeki temel uygunsuzluklar belirlenmiş ve bu sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu çalışma, farklı kamu bina türlerini kapsayan geniş ölçekli bir erişilebilirlik değerlendirmesi sunması bakımından literatüre katkı sağlamaktadır.

Abstract

With the rapid increase in urbanisation, disabled individuals living in cities experience difficulties in accessing fundamental rights and services, such as transportation, housing, health, and education. When access to these basic rights is not provided, they may become isolated from society as well as unable to benefit from fundamental services. Accessibility refers to every individual’s secure and independent access to all services and rights. With the creation of accessible living spaces, disabled individuals can access all their rights and needs independently without any assistance. As in many countries, legal regulations and monitoring mechanisms have been introduced in Türkiye to create accessible living environments. In this study, the accessibility levels of public buildings and campuses in İstanbul were evaluated using the “Monitoring and Inspection Form for Buildings,” prepared within the scope of Article 22 of the Accessibility Monitoring and Inspection Regulation. A total of 138 buildings and campuses were examined in five categories: universities, schools, healthcare, administrative, and care services. A building or campus was considered “accessible” only if all criteria in the monitoring and inspection form were met. The findings indicate that only 3.6% of the examined buildings and campuses fully comply with accessibility criteria. The main reasons for non-compliance were identified, and recommendations were developed to address these problems. This study contributes to the literature by presenting a large-scale accessibility assessment covering different types of public buildings in Türkiye.

Anahtar Kelimeler Erişilebilirlik · Engellilik · Kamusal Bina · Denetim · İzleme

Atıf | Citation: Erdoğan, B. & Ballıkaya, S. (2026). Kamu binaları ve yerleşkelerinde fiziksel erişilebilirlik düzeyinin değerlendirilmesi: İstanbul örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi–Journal of Social Policy Conferences*, (90), 301-320. <https://doi.org/10.26650/jspc.2026.90.1786374>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

 2026. Erdoğan, B. & Ballıkaya, S.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Burak Erdoğan burakerdogan212@gmail.com

Keywords Accessibility • Disability • Public Building • Audit • Monitoring**Yazar Notu** This study is derived from the master's thesis entitled *"Investigation of Accessibility Practices in Istanbul Province"*, completed by Burak Erdoğan under the supervision of Prof. Dr. Sedat Ballıkaya on September 18, 2023.**Author Note** Bu çalışma Prof. Dr. Sedat Ballıkaya danışmanlığında Burak Erdoğan tarafından 18/09/2023 tarihinde tamamlanan "İstanbul İlinde Erişilebilirlik Uygulamalarının Araştırılması" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Extended Summary

According to the United Nations (2019), while 30% of the global population lived in urban areas in 1950, this proportion increased to 55% in 2018 and is projected to reach 68% by 2050. The rapid pace of urbanisation has resulted in persons with disabilities experiencing considerable challenges in accessing fundamental rights and essential services such as transportation, housing, healthcare, and education. When these rights are not effectively guaranteed, individuals not only lose the ability to realise them but are also forced into social isolation.

Physical accessibility is defined as the ability of every individual to access all services and rights independently and safely. The achievement of full accessibility requires the establishment of an accessibility chain, which encompasses all spatial and infrastructural elements, including streets, avenues, boulevards, squares, and public transportation vehicles, that enable an individual to travel securely from one location to another regardless of disability or functional limitation. For instance, a wheelchair user should be able to navigate sidewalk level differences via ramps, move safely along pedestrian routes, board public transport through an automatic ramp, and reach a third-floor classroom by elevator. The uninterrupted completion of this sequence exemplifies the successful realisation of the accessibility chain.

The functionality of this chain can only be realised if all components of access comply with the principles of universal design. Universal design should be assessed through interdisciplinary collaboration across disciplines such as engineering, architecture, medicine, sociology, and psychology to ensure that the resulting product or environment functions optimally. Moreover, the end-user should possess adequate technological awareness to understand both the purpose and proper utilisation of the product. Importantly, adaptations designed to assist individuals with disabilities also benefit other groups, such as pregnant women, people with temporary impairments, and those using strollers, in addition to the general population. Thus, the development of accessible environments enables disabled individuals to exercise their rights and meet their needs independently and without external assistance.

This study investigates the challenges faced by disabled individuals in Türkiye in accessing fundamental rights, including transportation, housing, and education, and evaluates the associated legal frameworks and practices. Between 2018 and 2022, 138 publicly accessible buildings and complexes in Istanbul were assessed. Buildings and complexes were categorised into five groups, including universities, schools (primary, middle, and high school campuses), healthcare services, administrative services, and care services, and their compliance with accessibility standards was systematically evaluated.

The assessment was structured around 10 categories, including garden entrances and pathways, parking areas, building entrances, interior doors, accessible toilets, horizontal and vertical circulation, emergency systems and building installations, signage and wayfinding, and tactile walking surface indicators. In addition to these categories, commonly observed non-compliances were documented, such as level differences at garden entrances, the absence of required visual strips on glass doors at specified heights, and the presence of thresholds at interior doors. Based on these assessments, the levels of accessibility non-compliance within each service category were determined.

Through the implementation of a comprehensive inspection and evaluation process, this study provides one of the first large-scale empirical assessments of accessibility in public buildings in Türkiye. By systematically evaluating 138 buildings and complexes across five different service categories, including universities, schools, healthcare services, administrative services, and care services, the study offers detailed evidence on the current level of compliance with accessibility requirements. The findings highlight significant accessibility deficiencies in public buildings and reveal important gaps between accessibility regulations and their practical implementation. To ensure objectivity and eliminate personal bias, the "Accessibility Monitoring and Inspection Form for Buildings," established in accordance with Article 22 of the Accessibility Monitoring and Inspection Regulation (published on July 20, 2013), the Ministry

of Family, Labour, and Social Services' 2016/7 official circular, and the standards of the Turkish Standards Institute, was utilised.

The findings indicated that only 3.6% of the examined buildings and complexes fully complied with all mandatory accessibility criteria, encompassing categories such as garden entrances and pathways, parking areas, building entrances, interior doors, accessible toilets, horizontal and vertical circulation, emergency systems and building installations, signage, and tactile walking surface indicators. Buildings that fully comply with accessibility standards are eligible to receive an official 'Accessibility Certificate' in accordance with Article 15 of the Regulation. Of the 138 buildings and complexes examined in this study, only five met the criteria for certification. The reasons for the observed non-compliances were documented with photographic illustrations, and practical recommendations were proposed to address them.

Accessibility initiatives must continue until every individual can independently and safely access all desired locations. Moreover, monitoring and evaluation frameworks should be continually enhanced through technological advancements. It is important to recognise that every individual is a potential person with disabilities. By advancing accessibility, physical and social exclusion can be mitigated, thereby ensuring the full participation of all members of society. In this respect, the findings of this study provide important evidence for policymakers, urban planners, and public institutions seeking to develop more inclusive and accessible urban environments.

Kamu Binaları ve Yerleşkelerinde Fiziksel Erişilebilirlik Düzeyinin Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği

Günümüzde kamusal alanların tüm bireyler tarafından eşit ve bağımsız biçimde kullanılabilmesi, erişilebilirlik kavramını önemli bir araştırma ve politika alanı haline getirmiştir. Erişilebilirlik, bireylerin kamusal ve özel mekânlara, açık alanlara ve temel hizmetlere bağımsız, güvenli ve eşit koşullarda erişebilmesi ve bu hizmetlerden etkin biçimde yararlanabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında erişilebilirlik kavramı, engelli bireylerin kamusal yapılara erişimi bağlamında ele alınmaktadır.

Bununla birlikte erişilebilirlik, yalnızca tekil bir binanın fiziksel uygunluğu ile sınırlı bir kavram değildir. Literatürde “erişilebilirlik zinciri” olarak ifade edilen yaklaşım, bireyin konutundan başlayarak kamusal hizmete ulaşmaya kadar kullandığı tüm mekânsal unsurların kesintisiz ve bütüncül biçimde erişilebilir olmasını ifade etmektedir (Petit ve diğ., 2022). Bu yaklaşım, evrensel tasarım ilkeleri ile doğrudan ilişkilidir. Evrensel tasarım; ürünlerin ve çevresel düzenlemelerin yaş, engellilik durumu veya geçici işlevsel kısıtlılıklardan bağımsız olarak mümkün olan en geniş kullanıcı kitlesi tarafından kullanılabilecek şekilde tasarlanmasını öngörmektedir (Story vd., 1998; Ribbonaar vd., 2004). Bu çerçevede erişilebilirlik yalnızca teknik bir mimari düzenleme olarak değil, aynı zamanda sosyal kapsayıcılığın, eşit yurttaşlık hakkının ve toplumsal adaletin mekânsal bir yansıması olarak değerlendirilmektedir (Imrie & Kumar, 1998). Engelli bireylerin ulaşım, barınma, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişiminde karşılaşılan fiziksel ve yapısal engeller, erişilebilirliğin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal boyutlarıyla ele alınmasını gerekli kılmaktadır (Christensen & Sze, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık %16'sı (1,3 milyar kişi) bir tür engellilikle yaşamaktadır (DSÖ, 2022). Türkiye’de ise en az bir engeli bulunan nüfus oranı %6,9’dur (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Engelliliğe ilişkin çağdaş yaklaşımlar, bireysel biyolojik eksikliklerden ziyade, fiziksel çevrenin ve kamusal hizmetlerin yetersiz tasarımının toplumsal dışlanmayı derinleştirdiğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede erişilebilirliğin sağlanması, yalnızca bireysel hakların korunması açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir ve kapsayıcı kent politikalarının geliştirilmesi açısından da kritik öneme sahiptir. Özellikle Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri çerçevesinde erişilebilirlik, son yıllarda küresel ölçekte öncelikli politika alanlarından biri haline gelmiştir.

Kamusal alanlarda evrensel tasarım ve erişilebilirlik ilkelerine yönelik artan farkındalığa rağmen, birçok mekânın hâlâ farklı kullanıcı grupları için erişilebilir olmadığı görülmektedir (Gupta vd., 2025). Uluslararası literatürde kamu binalarının erişilebilirliğini değerlendirmeye yönelik çeşitli ölçüm araçları, standartlar ve denetim modelleri geliştirilmiştir. Bununla birlikte söz konusu çalışmaların önemli bir bölümü belirli bina türlerine odaklanmakta ya da sınırlı örneklemeler üzerinden gerçekleştirilmektedir. Türkiye bağlamında ise erişilebilirlik mevzuatı çerçevesinde farklı kamu bina türlerini kapsayan ve geniş ölçekli ampirik veri sunan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Mevzuat hükümlerinin sahadaki uygulanma düzeyini karşılaştırmalı ve sistematik biçimde ortaya koyan analizlerin eksikliği, erişilebilirlik politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesini güçleştirmektedir. Dolayısıyla erişilebilirliğin yalnızca normatif düzenlemeler düzeyinde değil, aynı zamanda uygulama pratikleri üzerinden de incelenmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, literatürde belirlenen söz konusu boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında İstanbul'da kamunun kullanımına açık farklı bina türlerinde erişilebilirlik kriterlerine uyum düzeyi incelenmekte ve bu uyumun bina türlerine göre nasıl farklılaştığı analiz edilmektedir. Bu doğrultuda çalışma aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aramaktadır:

1. İstanbul'da kamunun kullanımına açık farklı bina türlerinde erişilebilirlik kriterlerine uyum düzeyi nedir?
2. Bu uyum düzeyi bina türlerine göre nasıl farklılaşmaktadır?
3. Erişilebilirlik kriterlerine uyum düzeyini etkileyen başlıca yapısal ve uygulamaya ilişkin sorunlar nelerdir?

Araştırma kapsamında 2018–2022 yılları arasında İstanbul'da denetlenen ve kamunun kullanımına açık olan 138 bina ve yerleşke incelenmiştir. Bu yapılar; üniversite, okul, sağlık hizmetleri, idari hizmetler ve bakım hizmetleri olmak üzere beş farklı kategori altında sınıflandırılmıştır. Değerlendirme sürecinde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2016/7 sayılı Genelgesi ile belirlenen ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) standartlarıyla uyumlu olan “Binalar İçin Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu” kullanılmıştır. Bu yöntem sayesinde inceleme süreci standartlaştırılmış ölçütler üzerinden yürütülmüş ve değerlendirmelerde ortaya çıkabilecek öznel farklılıkların azaltılması hedeflenmiştir.

Bu çalışma literatüre üç temel açıdan katkı sunmaktadır:

- (i) Türkiye’de farklı kamu bina türlerini kapsayan geniş ölçekli bir erişilebilirlik analizine dayalı ampirik veriler ortaya koyması,
- (ii) mevzuat kriterlerinin sahadaki uygulanma düzeyini karşılaştırmalı biçimde inceleyerek politika uygulama sürecine ilişkin yapısal eğilimleri ortaya koyması,
- (iii) elde edilen bulgular doğrultusunda kamu kurumları ve yerel yönetimler için kanıta dayalı politika önerileri geliştirmesi.

Makalenin geri kalan bölümleri şu şekilde yapılandırılmıştır: Birinci bölümde erişilebilirlik ve evrensel tasarım kavramları çerçevesinde ilgili literatür ve mevzuat incelenmektedir. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi, örneklem yapısı ve veri toplama süreci açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde elde edilen bulgular kamu bina türlerine göre sunulmakta ve değerlendirilmektedir. Son bölümde ise bulgular literatür ışığında tartışılarak erişilebilirlik politikalarına yönelik öneriler geliştirilmektedir.

Literatür İncelemesi

Erişilebilirlik

Erişilebilirlik kavramı literatürde farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Gök’e (2020) göre erişilebilirlik; tasarım ve üretim süreçlerinde toplumdaki farklı bireysel özellikleri dikkate alarak mal ve hizmetlerin,

teknolojinin, bilginin ve kentsel mekânların tüm bireyler tarafından başkalarından destek almadan bağımsız biçimde kullanılabilmesini ifade etmektedir. Hansen (1959) ise erişilebilirliği, bireylerin fırsat olarak tanımlanan mal, hizmet, aktivite ve mekânlara ulaşabilme potansiyeli olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşımlar birlikte değerlendirildiğinde erişilebilirliğin yalnızca fiziksel mekânların düzenlenmesiyle sınırlı olmadığı; aynı zamanda bireylerin ekonomik, sosyal ve mekânsal fırsatlara eşit biçimde ulaşabilmesini sağlayan çok boyutlu bir kavram olduğu görülmektedir.

Erişilebilirliğin sağlanamadığı durumlarda engelli bireyler çalışma hayatı, sosyal katılım ve hizmetlere erişim gibi alanlarda dışlanma riski ile karşı karşıya kalmaktadır (Useh vd., 2001). Bu durumun önemli nedenlerinden biri, kentsel mekânların tasarım süreçlerinde tüm kullanıcı gruplarının ihtiyaçlarının yeterince dikkate alınmamasıdır. Bu nedenle kentsel planlama ve tasarım süreçlerinde farklı kullanıcı gruplarının gereksinimlerini kapsayan bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Her ne kadar birçok ülkede erişilebilirliğin sağlanmasına yönelik çeşitli kılavuzlar ve standartlar geliştirilmiş olsa da uygulamada tasarım ve planlama süreçlerinden kaynaklanan çeşitli sorunların devam ettiği görülmektedir. Bu bağlamda yaşam alanlarının daha erişilebilir hale getirilmesi amacıyla yasal düzenlemeler yapılmış ve erişilebilirlik kılavuzları geliştirilmiştir (Evcil, 2009).

Fiziksel Erişilebilirlik Konusunda Yasal Uygulamalar ve Yapılan Çalışmalar

Erişilebilirliğin sağlanması, engelli bireylerin toplumsal yaşama eşit ve bağımsız biçimde katılabilmesi açısından birçok ülkede önemli bir politika alanı haline gelmiştir. Bu doğrultuda, erişilebilirliği geliştirmeye yönelik çeşitli yasal düzenlemeler, standartlar ve uygulama rehberleri oluşturulmuştur. Söz konusu düzenlemeler kamusal mekânların, engelli bireyler tarafından kullanılabilir hale getirilmesini amaçlamıştır. Bu bağlamda, farklı ülkelerde erişilebilirliğe ilişkin geliştirilen yasal çerçevelerin, kamusal kullanıma açık yapıların erişilebilirliğini sağlamaya yönelik ortak bir hedef taşıdığı görülmektedir.

Bu genel çerçeve doğrultusunda, erişilebilirliğe ilişkin yasal düzenlemelerin ülke düzeyinde nasıl şekillendiği ve uygulamaya nasıl yansıdığı, farklı örnekler üzerinden incelenebilir. Bu kapsamda, Amerika Birleşik Devletleri erişilebilirlik alanında erken dönem düzenlemeleri ve kapsamlı yasal çerçevesi ile öne çıkan ülkelerden biridir. Amerika Birleşik Devletleri'nde engelli bireylere yönelik ilk kapsamlı yasal düzenleme olan Engelli Amerikalılar Yasası (ADA) 1990 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yasa kapsamında geliştirilen erişilebilirlik standartları, kamuya açık yapıların erişilebilirliğine ilişkin teknik ve mekânsal gereklilikleri belirlemekte olup, zaman içerisinde yapılan güncellemelerle kapsamı genişletilmiştir. Bununla birlikte, güncel literatürde erişilebilirliğin yalnızca yasal düzenlemelerle sınırlı bir konu olmadığı, bireyin işlevsel kapasitesi ile fiziksel çevrenin sunduğu koşullar arasındaki ilişki çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, kamusal binalarda erişilebilirliğin; park alanlarından başlayarak bina girişleri, iç mekân dolaşımı, hizmet alanları ve çıkış süreçlerini kapsayan bütüncül bir kullanım zinciri içinde ele alınmasının önem taşıdığı ifade edilmektedir (Carlsson et al., 2022). Ancak, söz konusu yasal çerçeveye rağmen kamusal yapıların erişilebilirliğinin uygulama düzeyinde tam olarak sağlanamadığı; özellikle kaldırımlar, rampalar ve dolaşım alanlarında devam eden fiziksel engellerin engelli bireylerin kamusal hizmetlere erişimini ve toplumsal yaşama katılımını sınırlandırdığı belirtilmektedir (Whaley et al., 2024). Bu durum, erişilebilirliğin yalnızca teknik standartların tanımlanmasıyla değil, aynı zamanda uygulama, bakım ve denetim süreçleriyle birlikte ele alınması gereken çok boyutlu bir politika alanı olduğunu göstermektedir.

Japonya'da ise erişilebilirlik politikaları, demografik yapıdaki değişimler ve yaşlanan nüfusun artan ihtiyaçları doğrultusunda gelişim göstermiştir. 2052 yılında nüfusun yaklaşık %40'ının 65 yaş ve üzeri olacağının öngörülmesi, erişilebilirliği ulusal politikalar açısından öncelikli bir konu haline getirmiştir. Bu süreçte, Amerika Birleşik Devletleri'nde yürürlüğe giren düzenlemelerin etkisiyle Japonya'da da erişilebilirlik alanında ulusal standartların geliştirilmesine yönelik yasal düzenlemeler hayata geçirilmiş; 1993 yılında

Engelli Japonlar Yasası ve 2000 yılında Erişilebilir Kamu Ulaşımı Yasası yürürlüğe girmiştir (Preiser ve Smith, 2011).

Figür 1

Japonya’da Engelli Japonlar Yasası öncesi ve sonrası tuvalet ve giyinme odası girişi kot farkı

Benzer şekilde, Avrupa Birliği’nde erişilebilirlik, fiziksel çevrenin tüm bireyler tarafından kullanılabilir hale getirilmesini hedefleyen bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, erişilebilirliğe ilişkin düzenlemeler aracılığıyla kamusal kullanıma açık yapıların erişilebilirliğinin sağlanması, fiziksel engellerin ortadan kaldırılması ve mevcut yapıların erişilebilirlik standartlarına uyumlu hale getirilmesi öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Avrupa Birliği’nde erişilebilirlik, yalnızca fiziksel çevreye ilişkin teknik bir gereklilik olarak değil, aynı zamanda kamusal hizmetlere eşit erişimi destekleyen bir planlama ve tasarım meselesi olarak değerlendirilmektedir (European Commission, 2021; European Parliament & Council of the European Union, 2019).

Figür 2

İtalya’da 1960 yılında yapılan binada lift uygulaması.

Kaynak: Preiser ve Smith (2011).

Erişilebilirliğin sağlanması amacıyla birçok ülkede yasal düzenlemeler yapılmış ve erişilebilirlik standartları geliştirilmiştir. Bu düzenlemeler, kamuya açık yapıların ve ulaşım sistemlerinin tüm bireyler tarafından kullanılabilir hale getirilmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda, uluslararası düzeyde yaygın olarak referans alınan Engelli Amerikalılar Yasası Erişilebilirlik Kılavuzu (ADAAG) kapsamında yer alan temel erişilebilirlik

kriterleri değerlendirme sürecinde dikkate alınmıştır. Söz konusu standartlara ilişkin teknik detaylar Ek-1’de sunulmaktadır.

Uluslararası düzeyde erişilebilirliğin geliştirilmesine yönelik yasal düzenlemeler ve standartlar oluşturulurken, Türkiye’de de benzer şekilde erişilebilirliğin sağlanmasına yönelik çeşitli yasal ve kurumsal düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Türkiye’de erişilebilirlik konusunda ilk resmi adım 25 Mart 1997 tarihinde “Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi” ile atılmıştır. Engelli bireylerin temel hak ve özgürlüklerini kullanabilmesini ve toplumu oluşturan tüm bireylerle eşit koşullarda toplumsal yaşama tam ve etkin katılımını sağlamak amacıyla 2005 yılında 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme” 30 Mart 2007 tarihinde imzaya açılmış ve Türkiye tarafından aynı tarihte imzalanmıştır. Sözleşmenin protokolü ise 28 Eylül 2009 tarihinde onaylanmıştır. Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme ve Protokolü günümüzde çok sayıda ülke tarafından onaylanmıştır (United Nations, 2023).

Türkiye’de fiziksel erişilebilirlik alanındaki erken dönem çalışmalardan biri, Alman ve İngiliz standartlarını inceleyerek uygulamaları değerlendiren ve erişilebilir çevre tasarımına ilişkin ölçü ve öneriler sunan “Sakatlar ve Yaşlılar İçin de Ulaşılabilir Bir Çevre” adlı eserdir. Söz konusu çalışma Yüksek Mimar Şükrü Sürmen tarafından kaleme alınmış ve 2007 yılında yayımlanmıştır. Erişilebilirlik alanında denetim mekanizmasının oluşturulması ise 20 Temmuz 2013 tarihinde Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliğinin yayımlanması ile mümkün hale gelmiştir. Türkiye’de fiziksel erişilebilirlik konusunda temel adımların atıldığı 1997–2013 yılları arasında gerçekleştirilen düzenlemelerin kronolojik gelişimi [Tablo 1’de](#) sunulmaktadır.

Tablo 1

Türkiye’de erişilebilirliğe ilişkin başlıca yasal düzenlemeler

MEVZUAT	KAPSAMI	YIL
571 sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Özürlüler İdaresi Başkanlığı’nın kurulmasına ve görevlerinin düzenlenmesine ilişkin düzenleme	1997
572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Engellilere yönelik düzenlemeleri ve erişilebilirliğe ilişkin hükümleri içeren düzenleme	1997
3194 sayılı İmar Kanunu	İmar planları ve kamuya açık alanlarda erişilebilirlik kapsamında TSE standartlarına uyulmasını öngören düzenleme	1999
Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik	Erişilebilirlik kapsamında TSE standartlarına uyulmasını öngören düzenleme	1999
5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun	Engellilerin toplumsal yaşama eşit katılımını ve erişilebilirliğin sağlanmasını düzenleyen temel kanun	2005
2006/18 sayılı Başbakanlık Genelgesi	Kamu binaları, kamuya açık alanlar ve toplu taşıma araçlarının erişilebilir hale getirilmesine yönelik düzenleme	2006
24.04.2011 tarihli ve B.05.0.MAH.0.07.01.00/11701 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi	Toplu taşıma araçlarının erişilebilirliğine ilişkin düzenlemeleri içeren genelge	2011
6353 sayılı Kanun	Erişilebilirlik standartlarının izlenmesi, denetimi ve yaptırımlara ilişkin düzenlemeler	2012
Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği	Erişilebilirlik denetim süreçleri ve komisyonların işleyişine ilişkin düzenleme	2013
2020/3 sayılı Genelge	Erişilebilirlik izleme ve denetleme formlarının güncellenmesine ilişkin düzenleme	2020

Not: Tablo, Türkiye’de erişilebilirliğe ilişkin mevzuatın incelenmesi sonucunda yazar tarafından derlenmiştir.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesi, Türkiye’de erişilebilirlik alanında mevzuat ve uygulama açısından önemli eksiklikler bulunduğunu belirtmekte; özellikle denetim mekanizmalarının yetersizliği ve

yaptırımların etkisizliği gibi sorunlara dikkat çekmektedir (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, 2022). Komite, erişilebilirliğin geliştirilmesi için veri temelli bir yol haritası oluşturulmasını, evrensel tasarım ilkelerinin yaygınlaştırılmasını ve etkin yaptırım mekanizmalarının kurulmasını önermektedir.

Literatürde, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği kapsamında belirlenen erişilebilirlik kriterleri kullanılarak gerçekleştirilen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu alandaki çalışmalardan birinde Evcil (2009), Engelli Amerikalılar Yasası Erişilebilirlik Kılavuzu (ADAAG) standartlarını esas alarak İstanbul'un Beşiktaş, Şişli, Beyoğlu ve Kadıköy ilçelerinde bulunan 26 kamu binasının erişilebilirlik durumunu incelemiştir. Çalışmada toplu taşıma bağlantıları, bina yaklaşımı, bina girişi, dikey dolaşım, yatay dolaşım, engelli tuvaletleri, umumi telefonlar ve otopark alanları değerlendirilmiş; inceleme sonucunda fiziksel erişilebilirlik kriterlerine uygunluk oranları bina girişi için %79, dikey dolaşım için %59, yatay dolaşım için %52 ve engelli tuvaleti için %53 olarak belirlenmiştir.

Fischer (2004) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise Birleşik Arap Emirlikleri'nin Al Ain şehrinde bulunan kamu yapılarının erişilebilirlik düzeyi yine ADAAG kriterleri temel alınarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda fiziksel erişilebilirlik oranlarının kütüphaneler için %40, hastaneler için %63, idari binalar için %34 ve alışveriş merkezleri için %73 olduğu belirlenmiştir.

Marín-Nicolás ve Sáez-Pérez (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kültürel miras niteliğindeki 45 yapı erişilebilirlik düzeyine göre üç kategori kapsamında değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, tekerlekli sandalye kullanıcıları açısından incelenen yapıların tamamının erişilebilir olmadığı belirlenmiştir. Baston kullanan veya sınırlı yürüme kabiliyetine sahip bireyler açısından ise yapıların %78'inin erişilebilir olmadığı, %22'sinin ise "kısmen erişilebilir" olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, incelenen yapılar arasında "tam erişilebilir" kategorisine giren herhangi bir örneğe rastlanmamıştır. Bu bulgular, özellikle kültürel miras yapılarında erişilebilirlik düzeyinin oldukça düşük olduğunu ve mevcut düzenlemelere rağmen önemli erişim engellerinin varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Bu çalışmalar, erişilebilirlik düzeyinin farklı yapı türlerine göre değişkenlik göstermekle birlikte genel olarak istenilen düzeyin altında kaldığını ortaya koymaktadır. Farklı yöntemler ve değerlendirme yaklaşımları kullanılmasına rağmen benzer sonuçların elde edilmesi, erişilebilirlik sorunlarının yapısal ve yaygın bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Nitekim güncel literatürde, erişilebilirliğe yönelik yasal düzenlemelere rağmen kamu binalarında erişim engellerinin devam ettiği ve erişilebilirlik düzeyinin yapı türlerine göre farklılık gösterdiği vurgulanmaktadır (Burns vd., 2024; Flemmer ve McIntosh, 2025).

Erişilebilirlik ve evrensel tasarım ilkelerinin kamusal alanlara entegrasyonu yalnızca fiziksel düzenlemelerle sınırlı olmayıp, sosyal, kültürel ve yönetsel boyutları da içeren çok katmanlı bir süreçtir. Bu bağlamda literatürde, politika ile uygulama arasında önemli boşlukların bulunduğu ve erişilebilirlik standartlarının sahada yeterince uygulanmadığı vurgulanmaktadır (Gupta vd., 2025). Bununla birlikte erişilebilirlik uygunluk düzeyinin düşük olmasının nedenleri yalnızca fiziksel düzenlemelerin yetersizliği ile sınırlı olmayıp, tasarım ve planlama süreçlerinde erişilebilirlik konusuna yeterli önem verilmemesi ile de ilişkilidir. Nitekim erişilebilirlik uygunluk düzeyinin düşük olmasının önemli nedenlerinden biri, mimarlık eğitiminde erişilebilirlik konusunun yeterince ele alınmamasıdır. Araştırmalar, İngiltere'de mimarlık fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının %56'sının erişilebilirlik konusunda yeterli farkındalığa sahip olmadığını ortaya koymaktadır. Türkiye'de ise mimarlık eğitiminde verilen derslerin yalnızca %13'ünün engelli erişilebilirliği ile ilişkili olduğu ve bu derslerin sadece %11'inin zorunlu ders statüsünde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum, Türkiye'de mimarlık eğitiminde erişilebilirlik konusuna yeterli düzeyde yer verilmediğini göstermektedir (Evcil, 2009).

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Kamuya açık yaşam alanlarında erişilebilirlik düzeyinin belirlenmesinde kullanılan yöntemin kişisel değerlendirmelerden bağımsız olması nesnel sonuçlara ulaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada 20 Temmuz 2013 tarihinde yayımlanan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliğinin 22. maddesi doğrultusunda belirlenen ölçütler esas alınmıştır. Bu kapsamda, Türkiye Standartlar Enstitüsü standartları ile uyumlu olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2020) tarafından hazırlanan “Binalar İçin Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu” kullanılmıştır. Formda yer alan bölümler ve kapsamaları [Tablo 2](#)’de sunulmaktadır.

Tablo 2

Binalar İçin Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu başlıkları ve içerikleri

BÖLÜMLER	KAPSAMI
Bahçe	Binanın bahçesi bulunması durumunda bahçe girişi ve bahçe yolu erişilebilirlik kriterleri açısından incelenir.
Otopark	Açık veya kapalı otopark bulunuyorsa engelli park alanlarına ilişkin ölçü ve düzenlemeler incelenir.
Bina Girişi	Bina girişinde bulunan rampa, merdiven, giriş kapıları, danışma bankosu ve bilgilendirme levhaları değerlendirilir.
İç Kapılar	Bina içerisinde bulunan iç kapıların erişilebilirlik kriterlerine uygunluğu incelenir.
Engelli Tuvaleti	Engelli tuvaletine yönlendirme ve tuvalet ölçüleri incelenir.
Yatay Dolaşım	Binanın yatay dolaşım alanlarında temiz geçiş ölçüleri, kot farkı durumu incelenir.
Dikey Dolaşım	Asansörler ile katlar arasındaki merdivenlere ilişkin erişilebilirlik kriterleri incelenir.
Acil Durum	Acil durumlarda kullanılacak görsel ve işitsel uyarı sistemleri incelenir.
Yönlendirme	Yerleşke içerisinde bulunan yönlendirme levhaları ve bina içi yönlendirme işaretleri incelenir.
Hissedilebilir Yürüme Yüzeyi İşaretleri	Görme engelli bireylerin bağımsız ve güvenli hareket edebilmesi amacıyla kullanılan hissedilebilir yüzey işaretleri incelenir.

Not: Tablo, erişilebilirlik izleme ve denetleme kriterlerine ilişkin mevzuat ve standartların incelenmesi sonucunda yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye genelinde erişilebilirlik uygulamalarının denetimi, 20 Temmuz 2013 tarihli ve 28713 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir. Bu doğrultuda her ilde, Aile ve Sosyal Hizmetler, İçişleri, Sanayi ve Teknoloji, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlıklarında görev yapan mimar, mühendis, şehir plancısı, peyzaj mimarı ve inşaat teknikeri gibi uzmanlardan oluşan komisyonlar kurulmaktadır. Bu komisyonların görevi, umuma açık hizmet veren yapıların, açık alanların ve toplu taşıma araçlarının erişilebilirlik açısından incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Yapılan denetimler sonucunda erişilebilirlik mevzuatına uygun bulunan yapı, açık alan ve toplu taşıma araçlarına ilgili kurum veya işletmeler tarafından “Erişilebilirlik Belgesi” verilebilmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen bina ve yerleşkeler, İstanbul ilinde Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme faaliyetleri kapsamında 2018–2022 yılları arasında gerçekleştirilen resmi denetimler arasından seçilmiştir. Bu yapılar, kamunun kullanımına açık olması ve farklı hizmet alanlarını temsil etmesi kriterleri doğrultusunda eğitim, sağlık, idari hizmetler ve bakım hizmetleri olmak üzere kategorize edilmiştir. Söz konusu değerlendirmeler, ilgili mevzuat çerçevesinde oluşturulan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonu’nun görev ve yetkileri kapsamında yürütülen resmi denetim faaliyetlerine dayanmaktadır. Bu nedenle veri toplama süreci, kamu kurumlarının yetkilendirmesi doğrultusunda yürütülmüş olup ayrıca bir araştırma izni

alınmasını gerektirmemiştir. Bu durum, çalışmada kullanılan verilerin doğrudan saha denetimlerine dayalı birincil veri niteliği taşımasını sağlamakta ve araştırmanın güvenilirliğini artırmaktadır.

Veri toplama süreci, ilgili yönetmelik kapsamında oluşturulan denetim komisyonları tarafından yerinde gözlem yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Denetimler sırasında “Binalar İçin Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu” esas alınmış; her bir kriter saha gözlemleri ve gerekli durumlarda gerçekleştirilen fiziksel ölçümler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Değerlendirme sürecinde, birden fazla bağımsız girişe sahip yapılardan oluşan yerleşkelerde ise erişilebilirlik değerlendirmeleri her bir bina için ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, bloklar arasında iç mekân bağlantısı bulunan yapılar tek bir bina olarak değerlendirilmiştir. Bu tür yapılarda, girişlerden en az birinin erişilebilirlik kriterlerini karşılaması ilgili mevzuat doğrultusunda yeterli kabul edilmiştir.

Erişilebilirlik değerlendirmelerinde, ilgili kriterlerin tamamının sağlanması esas alınmış; herhangi bir kriterin karşılanmaması durumunda ilgili bölüm erişilebilir olarak değerlendirilmemiştir.

İncelemeler, ilgili kamu kurumlarının bilgisi ve koordinasyonu çerçevesinde yürütülmüş olup, erişilebilirlik değerlendirmeleri standartlaştırılmış ve mevzuata dayalı kriterler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen veriler, erişilebilirlik kriterlerine uygunluk düzeyleri açısından değerlendirilmiş ve farklı yapı türleri arasında karşılaştırılabilir ve nesnel sonuçlar ortaya konulmuştur.

Bulgular

Bu çalışmada, 2018–2022 yılları arasında İstanbul’da kamunun kullanımına açık binaların fiziksel erişilebilirlik düzeyi değerlendirilmiştir.

İncelenen yapılar işlevlerine göre beş kategori altında sınıflandırılmıştır: okul binaları (ilkokul, ortaokul ve lise), üniversite binaları, sağlık hizmeti binaları (aile sağlığı merkezleri ve hastaneler), idari hizmet binaları (kaymakamlıklar, belediyeler, havalimanları ve ticaret merkezleri) ve bakım hizmeti binaları (yaşlı, engelli ve çocuk bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile çocuk destek merkezleri).

Bu kapsamda İstanbul’da kamunun kullanımına açık 41 okul, 13 üniversite, 19 sağlık hizmeti binası, 54 idari hizmet binası ve 11 bakım hizmeti veren yapı olmak üzere toplam 138 yapı incelenmiştir.

Tablo 3

Kamuya açık binalarda erişilebilirlik kriterlerine göre uygunluk sayılarının yapı türlerine göre dağılımı

Bölümler	Okul	Üniversite	Sağlık Hizmetleri	İdari Hizmetler	Bakım Hizmetleri
Denetim Toplamı	41	13	19	54	11
Bahçe	14	5	10	21	5
Otopark	1	3	2	4	4
Bina Girişi	0	0	2	2	4
İç Kapılar	1	2	4	7	6
Engelli Tuvaleti	0	1	2	1	4
Yatay Dolaşım	32	4	11	27	5
Dikey Dolaşım	0	1	3	7	4
Acil Durum	0	0	0	5	4
Yönlendirme	0	1	0	3	5
Hissedilebilir Yürüme Yüzeyi İşaretleri	Muaf	3	0 (Kısmen Muaf)	8	Muaf

Tablo 3 incelendiğinde, yapı türlerine göre erişilebilirlik kriterlerinin karşılanma düzeyinde belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Okul yerleşkelerinde bina girişi, engelli tuvaleti, dikey dolaşım, acil durum ve

yönlendirme kriterlerinde; üniversite yerleşkelerinde bina girişi ve acil durum kriterlerinde; sağlık hizmeti yapılarında ise acil durum, yönlendirme ve hissedilebilir yüzey kriterlerinde tam uygunluk sağlanamadığı tespit edilmiştir. Buna karşılık, bakım hizmeti sunan 11 yerleşkeden yalnızca 4'ünün ve idari hizmetler kapsamında değerlendirilen bir havalimanının tüm erişilebilirlik kriterlerini karşıladığı belirlenmiştir.

Bu bulgular, erişilebilirliğe yönelik yasal düzenlemelere rağmen uygulama düzeyinde bütüncül ve yeterli bir uyumun henüz sağlanamadığını ortaya koymaktadır. Elde edilen farklılıklar, erişilebilirlik uygulamalarının yapı türüne bağlı olarak değişen kurumsal öncelikler ve kullanıcı profilleri ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, erişilebilirlik düzenlemelerinin uygulama ve denetim süreçlerinde yeterince etkin biçimde hayata geçirilememesi ile ilişkilendirilebilir.

Özellikle eğitim yapılarında gözlenen düşük uygunluk düzeyi, bu yapıların büyük ölçüde mevcut yapı stokundan oluşması ve erişilebilirlik düzenlemelerinin çoğunlukla sonradan ve parçalı müdahalelerle ele alınmasından kaynaklanıyor olabilir. Bununla birlikte, farklı erişilebilirlik kriterlerinde eş zamanlı düşük uygunluk oranlarının görülmesi, sorunun yalnızca fiziksel eksikliklerle sınırlı olmadığını; erişilebilirliğin bütüncül bir planlama ve tasarım yaklaşımı olarak ele alınmamasıyla ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

Nitekim literatürde de kamu binalarında erişilebilirlik standartlarının tanımlanmış olmasına rağmen uygulamada önemli eksikliklerin devam ettiği vurgulanmaktadır (Evcil, 2009; Fischer, 2004). Benzer şekilde, farklı çalışmalarda da erişilebilirlik düzeyinin genel olarak istenilen seviyenin altında kaldığı ve mevcut engellerin büyük ölçüde devam ettiği ortaya konulmaktadır (Marín-Nicolás ve Sáez-Pérez, 2022).

Bu çalışma, söz konusu eksikliklerin farklı kamu bina türleri arasında nasıl dağıldığını karşılaştırmalı biçimde ortaya koyarak literatürdeki bulguları desteklemekte ve erişilebilirlik sorununun özellikle belirli yapı türlerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Erişilebilirlik değerlendirmeleri sırasında tespit edilen başlıca yapısal sorunlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmaktadır.

Bahçe girişlerinde sürgülü kapı sistemlerinde kullanılan rayların zeminde kot farkı oluşturduğu ve bu durumun erişilebilirliği olumsuz etkilediği belirlenmiştir (Figür 3). Buna karşılık, rayın kaldırıldığı veya uygun şekilde düzenlendiği uygulamalarda yüzey sürekliliğinin sağlandığı ve erişilebilirliğin iyileştirildiği görülmektedir.

Figür 3

Erişilebilirlik açısından uygunsuz sürgülü kapı rayı (sol) ve uygun uygulama (sağ)

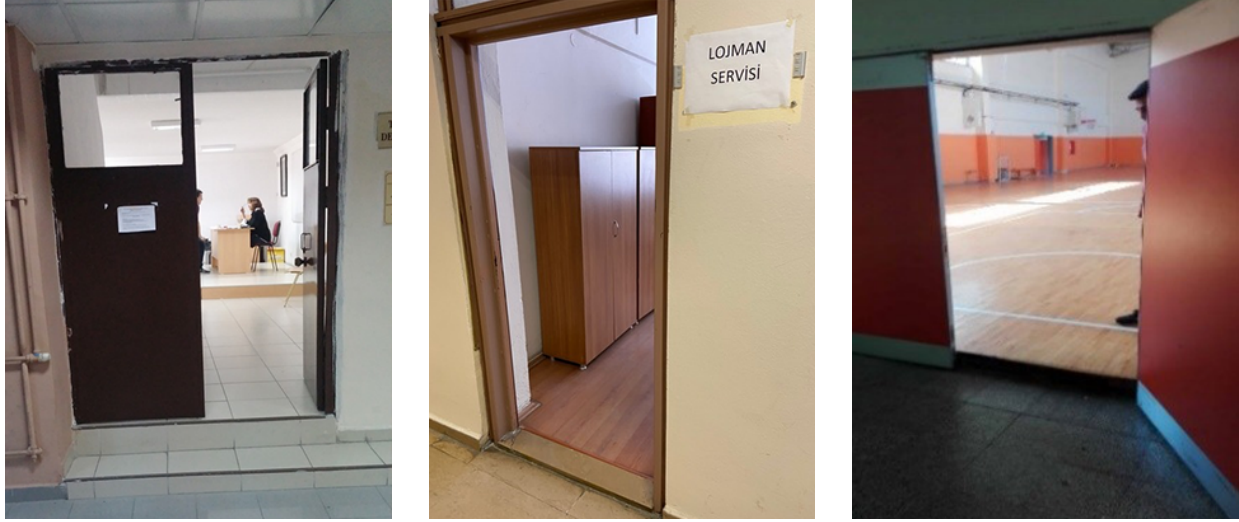

Sürgülü kapı rayının zeminde kot farkı oluşturduğu durumların erişilebilirliği olumsuz etkilediği, buna karşılık rayın uygun şekilde düzenlenmesi veya kaldırılması ile geçiş sürekliliğinin sağlanabildiği gözlemlenmiştir.

Bina iç kapılarında eşik ve basamak kaynaklı kot farklarının erişilebilirliği olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Bu durumun, özellikle tekerlekli sandalye kullanan bireylerin bina içindeki mekânlara bağımsız erişimini sınırlandırdığı görülmüştür (Figür 4).

Figür 4

Bina iç kapılarında erişilebilirliğe uygunsuz eşik ve kot farkı örnekleri.

Figür 4'te görüldüğü üzere bina içinde bulunan iç kapılarda ve bina giriş kapılarında kot farklılıklarının eşik ile oluşabildiği gibi basamaklar ile de meydana geldiği görülmektedir. Kot farkının eşik kaynaklı olduğu durumlarda uygun eğimle pahlanması, basamak kaynaklı olduğu durumlarda ise uygun eğimli rampa ile giderilmesi gerekmektedir. Bu tür düzenlemelerin yapılmadığı durumlarda bina içi dolaşımın sürekliliği bozulmakta ve kullanıcıların bağımsız hareketi güçleşmektedir.

Bina girişleri ve iç kapılarda kullanılan cam yüzeylerde uyarıcı şerit bulunmamasının erişilebilirliği ve kullanıcı güvenliğini olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Bu durumun, cam yüzeylerin yeterince algılanamamasına bağlı olarak çarpma riskini artırdığı gözlemlenmiştir (Figür 5).

Figür 5

Erişilebilirlik açısından uygunsuz (sol) ve uygun (sağ) cam yüzey uygulaması.

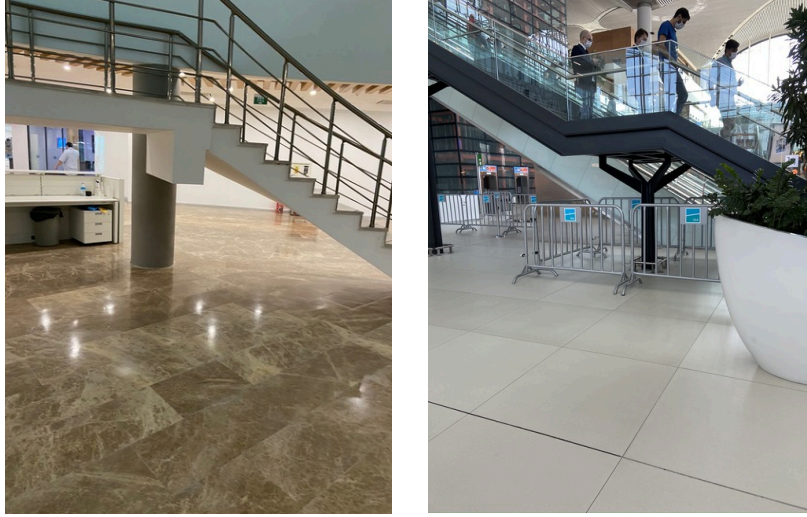

Cam yüzeylerin algılanabilirliğini artırmak amacıyla, uygun yüksekliklerde ve çevreyle kontrast oluşturacak uyarıcı şerit uygulamalarının yapılması gerekmektedir. Bu tür düzenlemeler, kullanıcı güvenliğini artırarak olası kazaların önlenmesine katkı sağlamaktadır.

Dolaşım alanlarında bulunan merdiven altlarının açık bırakılmasının kullanıcı güvenliği açısından risk oluşturduğu belirlenmiştir. Bu durumun, kullanıcıların baş hizasında bulunan bu alanlara çarpmasına bağlı olarak yaralanma riskini artırdığı gözlemlenmiştir (Figür 6).

Figür 6

Dolaşım alanlarında erişilebilirlik açısından uygunsuz merdiven altı boşluğu (sol) ve uygun çözüm (sağ).

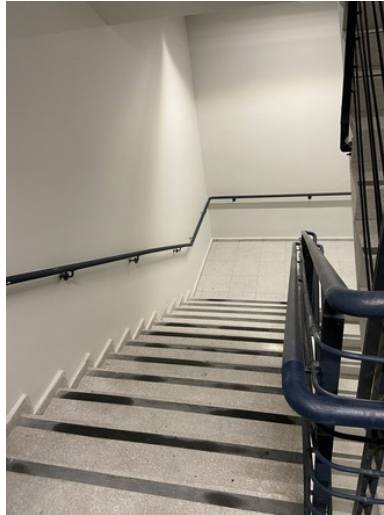

Merdiven altı boşluklarının uygun yapı elemanları veya düzenlemelerle kapatılması, baş çarpma riskini azaltarak güvenli dolaşımın sağlanmasına katkı sunmaktadır.

Dolaşım alanlarında erişilebilirlik kriterlerine uygun olarak tasarlanmış merdiven uygulamalarının kullanıcı güvenliğini artırdığı ve güvenli kullanım sağladığı belirlenmiştir (Figür 7).

Figür 7

Erişilebilirlik kriterlerine uygun merdiven örneği.

Merdivenlerde her iki tarafta küpeşte bulunması, basamak yüzeylerinde kaydırmaz şeritlerin yer alması ve açık kenarlarda düşmeyi önleyici korkulukların bulunması, erişilebilirlik ve güvenli kullanım açısından önemli tasarım unsurlarıdır.

Erişilebilirlik Uygunsuzluklarının Değerlendirilmesi

Yapılan incelemeler sonucunda kamu binalarında erişilebilirlik kriterlerine ilişkin benzer nitelikte yapısal sorunların farklı bina türlerinde tekrarlandığı görülmüştür. Bu sorunların dağılımını daha açık biçimde ortaya koymak amacıyla erişilebilirlik kriterlerine ilişkin uygunluk oranları bina türlerine göre hesaplanmış ve sonuçlar **Tablo 4**'te sunulmuştur.

Tablo 4

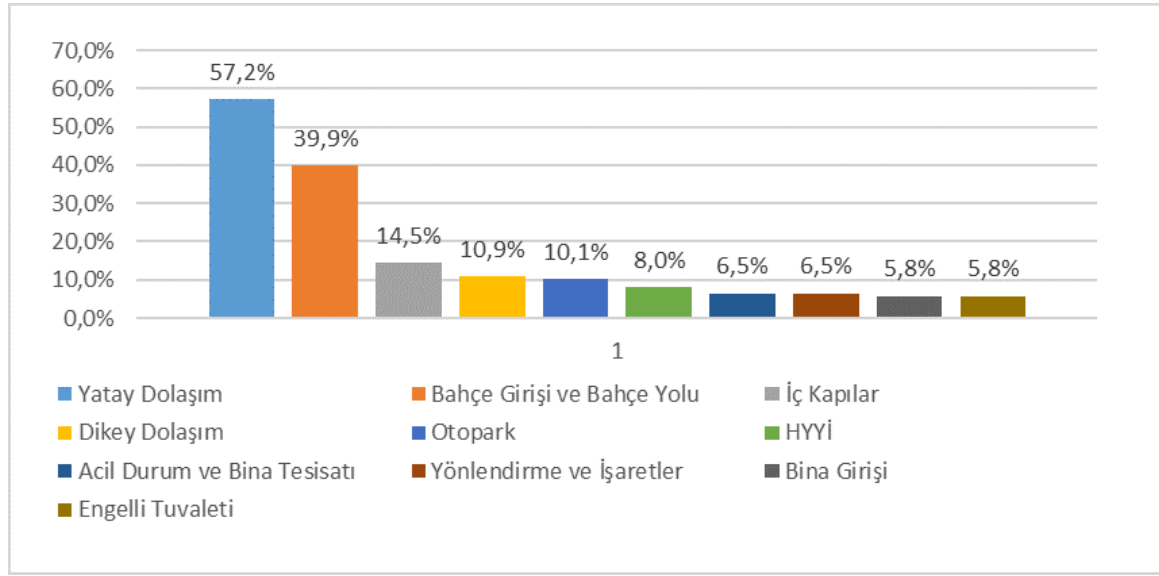
Kamu bina türlerine göre erişilebilirlik kriterlerine uyum oranları (%)

Kriter	Okul	Üniversite	Sağlık Hizmetleri	İdari Hizmetler	Bakım Hizmetleri
Bahçe girişinde 0,6 cm- 1,3 cm arasında kot farkının giderilmesi	46.3	7.7	10.5	20.6	27.3
Bina giriş kapılarında cam yüzeyler şerit uygulaması bulunması	0	11.1	57.9	56.6	81.8
Merdivenlerde çift taraflı küpeşte bulunması	9.8	61.5	57.9	42.6	72.7
İç kapılarda eşik bulunmaması	48.8	84.6	84.2	85.2	90.9
Kapı bilgilendirme levhalarının uygun yükseklikte olması	22	38.5	21.1	31.5	63.5
Engelli tuvaleti acil çağrı ipi bulunması	6.9	30.8	73.7	14.4	73.7
Engelli tuvaleti klozet yüksekliğinin uygun olması	34.5	46.2	57.9	63	63.6
Baş hizasındaki işaretlerin uygun yükseklikte olması	90.2	69.2	68.4	77.8	63.5
Görsel uyarıya sahip alarm sisteminin bulunması	29.4	53.8	42.1	55.6	81.8

Tablo 4 incelendiğinde erişilebilirlik kriterlerine uyum düzeyinin bina türlerine göre önemli farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Özellikle okul binalarında birçok erişilebilirlik kriterinde uyum oranlarının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, eğitim yapılarının büyük ölçüde mevcut yapı stokundan oluşması, sonradan yapılan uyarlamaların sınırlı kalması ve erişilebilirlik uygulamalarının bu yapı türünde yeterince önceliklendirilmemesi ile ilişkilendirilebilir. Bakım hizmeti veren yapılarda bazı kriterlerde daha yüksek uyum oranları gözlenmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde bina girişleri, engelli tuvaletleri ve acil durum sistemlerine ilişkin kriterlerde uyum oranlarının düşük olduğu, baş hizasındaki işaretlerin uygun yükseklikte olması gibi bazı kriterlerde ise daha yüksek uyum oranlarının bulunduğu belirlenmiştir.

Erişilebilirlik kriterlerine ilişkin uygunluk oranlarının farklı alanlarda önemli ölçüde değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir (**Figür 8**). En yüksek uygunluk oranı %57,2 ile bina içi yatay dolaşım alanlarında tespit edilmiştir. Bahçe girişi ve bahçe yolu kriterlerinde uygunluk oranı %39,9 olarak belirlenirken, iç kapılar (%14,5), dikey dolaşım (%10,9) ve otopark alanları (%10,1) gibi kriterlerde uygunluk oranlarının belirgin şekilde düştüğü görülmektedir. Ayrıca hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri (%8,0), acil durum ve bina tesisatı (%6,5) ile yönlendirme ve işaretler (%6,5) kriterlerinde de uyum oranlarının düşük olduğu dikkat çekmektedir. En düşük uygunluk oranlarının ise bina girişi (%5,8) ve engelli tuvaleti (%5,8) kriterlerinde ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bulgular, kamu binalarında erişilebilirlik açısından özellikle bina girişleri, engelli tuvaletleri ve yönlendirme sistemleri gibi temel alanlarda önemli eksikliklerin bulunduğunu göstermektedir.

Özellikle düşük uygunluk oranlarının bina girişi ve engelli tuvaleti gibi temel alanlarda yoğunlaşması, erişilebilirlik uygulamalarının kritik kullanım noktalarında yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu durum, erişilebilirliğin uygulamada bütüncül bir sistem yerine sınırlı ve parçalı müdahalelerle ele alındığını ortaya koymaktadır.

Figür 8*Kamuya açık binalarda erişilebilirlik kriterlerine ilişkin uygunluk oranları.*

Elde edilen erişilebilirlik uygunluk oranlarının farklı kamu bina türlerine göre dağılımı **Tablo 5**'te sunulmaktadır.

Tablo 5*Kamu bina türlerine göre erişilebilirlik kriterlerine uyum oranları (%)*

	Okul	Üniversite	Sağlık Hizmetleri	İdari Hizmetler	Bakım Hizmetleri
Bahçe Girişi ve Bahçe Yolu	34%	38%	53%	39%	45%
Otopark	2%	23%	11%	7%	36%
Bina Girişi	0%	0%	11%	4%	36%
İç Kapı	2%	15%	21%	13%	55%
Engelli Tuvaleti	0%	8%	11%	2%	36%
Bina İçi Yatay Dolaşım	78%	31%	58%	50%	45%
Bina İçi Dikey Dolaşım	0%	8%	16%	13%	36%
Acil Durum ve Bina Tesisatı	0%	0%	0%	9%	36%
Yönlendirme ve İşaretlemler	0%	8%	0%	6%	46%
HYYİ	Muaf	23%	0% Kısmen Muaf	15%	Muaf

Tablo 5 incelendiğinde erişilebilirlik kriterlerine uyum düzeyinin bina türlerine göre önemli farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Özellikle okul binalarında birçok kriter açısından uyum oranlarının oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir. Buna karşılık bakım hizmeti veren yapılarda bazı kriterlerde daha yüksek uyum oranları gözlenmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde bina girişleri, engelli tuvaletleri ve acil durum sistemlerine ilişkin kriterlerde uyum oranlarının düşük olduğu, buna karşılık yatay dolaşım alanlarında daha yüksek uyum oranlarının bulunduğu belirlenmiştir.

Özellikle okul binalarında gözlenen düşük uyum düzeyi, yapı türüne bağlı kurumsal önceliklendirme ve planlama yaklaşımlarıyla ilişkili görünmektedir. Eğitim yapılarının büyük ölçüde mevcut yapı stokundan oluşması ve erişilebilirlik düzenlemelerinin çoğunlukla sonradan yapılan sınırlı müdahalelerle ele alınması bu durumu açıklayan önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, bina girişi, yönlendirme, acil durum sistemleri ve engelli tuvaleti gibi farklı kriterlerde eş zamanlı düşük uygunluk oranlarının görülmesi,

erişilebilirliğin bu yapı türünde bütüncül bir tasarım ve planlama yaklaşımı olarak ele alınmadığını ortaya koymaktadır.

Buna karşılık bakım hizmeti sunan yapılarda daha yüksek uyum oranlarının görülmesi, erişilebilirliğin kullanıcı profili ile doğrudan ilişkili olarak daha görünür ve öncelikli hale geldiğini düşündürmektedir. Engelli bireyler ve bakım gereksinimi olan kullanıcı gruplarına hizmet veren bu yapılarda erişilebilirlik gereksinimi daha doğrudan algılandığından, tasarım ve uygulama süreçlerinde bu kriterlerin daha fazla dikkate alındığı değerlendirilmektedir. Bu durum, erişilebilirliğin tüm kamu yapıları için standart bir uygulama olmaktan ziyade, bazı yapı türlerinde işlevsel bir zorunluluk olarak ele alındığını göstermektedir.

Bu bulgular, literatürde kamu binalarında erişilebilirlik düzeyinin yapı türlerine göre farklılık gösterdiğini ortaya koyan çalışmalarla uyumlu olmakla birlikte, bu çalışma farklı kamu bina türlerini karşılaştırmalı olarak ele alarak erişilebilirlik sorunlarının özellikle belirli yapı türlerinde yoğunlaştığını daha açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, erişilebilirlik sorunlarının dağılımına ilişkin daha ayrıntılı ve karşılaştırmalı bir çerçeve sunarak literatüre katkı sağlamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği kapsamında belirlenen kriterler doğrultusunda İstanbul'da kamunun kullanımına açık toplam 138 bina ve yerleşkenin fiziksel erişilebilirlik düzeyi değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, incelenen yapıların yalnızca %3,6'sının tüm erişilebilirlik kriterlerini karşıladığını göstermektedir. Bu durum, kamuya açık yapılarda erişilebilirlik standartlarının uygulama düzeyinde yeterli etkinliğe ulaşmadığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, erişilebilirliğe yönelik yasal düzenlemelere rağmen kamu binalarında erişim engellerinin devam ettiğini ve erişilebilirlik düzeyinin yapı türlerine göre farklılık gösterdiğini ortaya koyan güncel çalışmalarla paralellik göstermektedir (Burns vd., 2024; Flemmer ve McIntosh, 2025).

Bulgular, özellikle okul binalarında erişilebilirlik kriterlerine uyum düzeyinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Okul yapılarında bina girişi, engelli tuvaleti, dikey dolaşım, yönlendirme ve acil durum sistemleri gibi temel kriterlerde yaygın uygunsuzluklar tespit edilmiştir. Buna karşılık bakım hizmeti sunan yapılarda erişilebilirlik kriterlerine uyum oranlarının görece daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, erişilebilirlik uygulamalarının yapı türüne bağlı olarak farklı düzeylerde ele alındığını ve özellikle eğitim yapılarında bu konunun yeterince önceliklendirilmediğini göstermektedir. Eğitim yapılarının büyük ölçüde mevcut yapı stokundan oluşması, sonradan yapılan uyarlamaların sınırlı kalması ve erişilebilirlik uygulamalarının bu yapı türünde yeterince önceliklendirilmemesi, bu farklılığın temel nedenleri arasında değerlendirilebilir. Benzer bulgular, özellikle eğitim yapılarında erişilebilirlik düzeyinin diğer kamu yapılarına kıyasla daha düşük olduğunu ortaya koyan çalışmalarla da örtüşmektedir (Evcil, 2009).

Elde edilen bulgular, literatürde kamu binalarında erişilebilirlik düzeyinin çoğu zaman mevzuatın gerisinde kaldığını ortaya koyan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Evcil (2009), Türkiye'de erişilebilirlik uygulamalarının yasal düzenlemelere rağmen uygulama aşamasında yeterince hayata geçirilemediğini vurgularken, Fischer (2004) kamusal yapılarda kullanıcı çeşitliliğini dikkate almayan tasarım yaklaşımlarının erişim engellerine yol açtığını belirtmektedir. Benzer şekilde uluslararası çalışmalar da erişilebilirlik standartlarının tanımlanmış olmasına rağmen uygulama, denetim ve bakım süreçlerindeki yetersizlikler nedeniyle fiziksel çevrede önemli erişim engellerinin devam ettiğini göstermektedir (Gupta vd., 2025; Whaley vd., 2024). Ayrıca, farklı yapı türlerinde gerçekleştirilen güncel çalışmalarda da erişilebilirlik düzeyinin genel olarak düşük olduğu ve özellikle fiziksel engellerin kullanıcıların mekânsal deneyimini önemli ölçüde sınırlandırdığı ortaya konulmaktadır (Marín-Nicolás ve Sáez-Pérez, 2022). Bu bağlamda, özellikle kamu

yapılarında erişilebilirlik sorunlarının tasarım, uygulama ve denetim süreçlerinin birlikte ele alınmamasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Çalışmada tespit edilen uygunsuzlukların önemli bir kısmının, erişilebilirlik zincirinin bütüncül olarak ele alınmamasından kaynaklandığı görülmektedir. Özellikle bina girişleri, iç mekân dolaşımı ve yönlendirme sistemleri arasında sürekliliğin sağlanamaması, engelli bireylerin mekânları bağımsız kullanabilmesini önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Bunun yanı sıra mimarlık ve mühendislik uygulamalarında evrensel tasarım ilkelerinin yeterince dikkate alınmaması, erişilebilirlik sorunlarının tasarım aşamasında ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, erişilebilirliğin yalnızca teknik düzenlemelerle değil, tasarım, uygulama ve denetim süreçlerinin bütüncül olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Bu çalışma, farklı kamu bina türlerini kapsayan geniş ölçekli bir saha verisine dayanması bakımından literatüre önemli bir ampirik katkı sunmaktadır. Özellikle erişilebilirlik kriterlerinin yapı türlerine göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi, uygulamadaki yapısal sorunların daha net ortaya konulmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte çalışmanın yalnızca İstanbul ili ile sınırlı olması, elde edilen bulguların genellenebilirliği açısından bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Gelecek çalışmalarda farklı şehirleri kapsayan karşılaştırmalı analizlerin yapılması, erişilebilirlik politikalarının ulusal düzeyde değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, kamusal alanlarda erişilebilirliğin geliştirilmesine yönelik çeşitli öneriler ortaya konulmaktadır. Öncelikle erişilebilirlik zincirinin konut çevresinden başlayarak kaldırım, ulaşım sistemleri ve kamu binalarını kapsayacak şekilde bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Bununla birlikte erişilebilirlik konusunda toplumsal farkındalığın artırılması, eğitim süreçlerinde engellilik ve eşitlik temelli içeriklerin yer alması ve özellikle mimarlık, mühendislik ve tasarım alanlarında evrensel tasarım ilkelerinin müfredatlara dahil edilmesi önem taşımaktadır.

Kurumsal ve idari düzeyde ise kamu kurumlarında erişilebilirlikten sorumlu birimlerin oluşturulması, ilgili personelin düzenli eğitimler almasının sağlanması ve kamu ihalelerinde erişilebilirlik kriterlerinin temel değerlendirme ölçütleri arasında yer alması gerekmektedir. Bunun yanı sıra erişilebilirlik standartlarının teknolojik gelişmeler ve kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi, denetim süreçlerinin sürekliliğinin sağlanması ve erişilebilirlik uygunsuzluklarının hızlı şekilde tespit edilmesine yönelik dijital izleme ve raporlama sistemlerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Mekânsal düzenlemelere yönelik olarak ise erişilebilirlik ekipmanlarının üretimden uygulamaya kadar standartlara uygun şekilde gerçekleştirilmesi, otopark ve sosyal alanlarda kullanıcı kapasitesine bağlı düzenlemelerin yapılması ve ihtiyaç sahibi bireyler için konut içi erişilebilirlik destek mekanizmalarının geliştirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca erişilebilirlik belgelerinin belirli sürelerle yenilenmesi ve periyodik denetimlerle desteklenmesi, uygulama etkinliğinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, farklı kamu bina türlerinde erişilebilirlik kriterlerinin uygulanma düzeyini karşılaştırmalı olarak ortaya koyarak Türkiye’de erişilebilirlik alanına önemli bir ampirik katkı sunmaktadır. Elde edilen bulgular, erişilebilirlik sorunlarının yalnızca belirli yapı türleriyle sınırlı olmadığını, farklı bina kategorilerinde yaygın bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, erişilebilirlik politikalarının geliştirilmesi ve uygulama süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik karar vericilere önemli bir veri temeli sağlamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi

Yazar Katkısı

Çıkar Çatışması

Dış bağımsız.

Çalışma Konsepti/Tasarımı: B.E.; Veri Toplama: B.E.; Veri Analizi/Yorumlama: B.E.; Yazı Taslağı: B.E., S.B.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi: B.E., S.B.; Son Onay ve Sorumluluk: B.E.; Malzeme ve Teknik Destek: B.E.; Süpervizyon: B.E., S.B.

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
Teşekkür Doç. Dr. Göksenin İnalhan'a katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Peer Review Externally peer reviewed.
Author Contributions Conception/Design of Study: B.E.; Data Acquisition: B.E.; Data Analysis/Interpretation: B.E.; Drafting Manuscript: B.E., S.B.; Critical Revision of Manuscript: B.E., S.B.; Final Approval and Accountability: B.E.; Technical or Material Support: B.E.; Supervision: B.E., S.B.
Conflict of Interest The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support The author declared that this study has received no financial support.
Acknowledgement The authors would like to thank Assoc. Prof. Göksenin İnalhan, for her support.

Yazar Bilgileri **Burak Erdoğan**

Author Details ¹ Istanbul University-Cerrahpaşa, Department of Engineering Sciences, İstanbul, Türkiye
 0009-0003-9825-3072 burakerdogan212@gmail.com

Sedat Ballıkaya (Professor)

¹ Istanbul University-Cerrahpaşa, Department of Engineering Sciences, İstanbul, Türkiye
 0000-0002-0588-2212

Kaynakça | References

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2020). *Erişilebilirlik Kılavuzu*. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni. Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Burns, S. P., Mendonca, R. J., & Smith, R. O. (2023). Accessibility of public buildings in the United States: a cross-sectional survey. *Disability and Society*, 39(11), 2988–3003. <https://doi.org/10.1080/09687599.2023.2239996>
- Carlsson, G., Slaug, B., Schmidt, S. M., Norin, L., Ronchi, E., & Gefenaite, G. (2022). A scoping review of public building accessibility. In *Disability and Health Journal* (Vol. 15, Number 2). Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2021.101227>
- Christensen, K. M., & Sze, N. N. (2017). Access to urban transportation systems for individuals with disabilities. *IATSS Research*, 41(2), 66–73. <https://doi.org/10.1016/j.iatssr.2017.05.002>
- Committee on the Rights of Persons with Disabilities. (2022). Concluding observations on the initial report of Türkiye. <https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/crpducturco1-committee-rights-persons-disabilities-concluding>
- Dünya Sağlık Örgütü. (2022). *Global Report On Health Equity*. Dünya Sağlık Örgütü.
- Evcil, A. N. (2009). Wheelchair accessibility to public buildings in Istanbul. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*, 4(2), 76–85. <https://doi.org/10.1080/17483100802543287>
- European Commission. (2021). Persons with disabilities in the EU. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/disability/persons-disabilities-eu_en
- European Parliament and Council of the European Union. (2019). Directive (EU) 2019/882 on the accessibility requirements for products and services. Official Journal of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>
- Fischer, D. R. (2004). Wheelchair accessibility of public buildings in Al Ain, *Disability and Rehabilitation*, 26(19), 1150–1157. <https://doi.org/10.1080/09638280410001724800>
- Flemmer, C., & McIntosh, A. (n.d.). Equitable Access to the Built Environment for People with Disability. *Athens Journal of Technology & Engineering* 2025, 12, 1–14. <https://doi.org/10.30958/ajte.X-Y-Z>
- Gök, C. (2020). *Erişilebilir kentler için araştırıyor izliyoruz: Çankaya*. Engelliler ve Gençlik Derneği. <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/erisilebilir-kentler-raporu.pdf>
- Gupta, A., Yadav, M., & Nayak, B. K. (2025). A Systematic Literature Review on Inclusive Public Open Spaces: Accessibility Standards and Universal Design Principles. In *Urban Science* (Vol. 9, Number 6). Multidisciplinary Digital Publishing Institute (MDPI). <https://doi.org/10.3390/urbansci9060181>
- Hansen, W. G. (1959). *Accessibility and residential growth*. Massachusetts Institute of Technology Press.
- Imrie, R., & Kumar, M. (1998). Focusing on disability and access in the built environment. *Disability & Society*, 13(3), 357–374. <https://doi.org/10.1080/09687599826687>

- Marín-Nicolás, J., & Sáez-Pérez, M. P. (2022). An Evaluation Tool for Physical Accessibility of Cultural Heritage Buildings. *Sustainability* (Switzerland), 14(22). <https://doi.org/10.3390/su142215251>
- Petit, A. M., Morera, S., Morera, P. L., & Valladares, M. (2022). The accessibility chain: A challenge and an opportunity for cities and people with disabilities. *Journal of Public Space*, 7(2), 205–222. <https://doi.org/10.32891/jps.v7i2.1604>
- Preiser, W. F. E., & Smith, K. H. (2011). *Universal design handbook* (2nd ed.). McGraw-Hill.
- Ribbonaar, D., & Verster, B. (2004). *A Disabling Public Transport System*. Pretoria: Document Transformation Technologies.
- Story, M. F., Mueller, J. L., & Mace, R. L. (1998). *The universal design file: Designing for people of all ages and abilities*. NC State University, Center for Universal Design.
- United Nations. (2023). Convention on the Rights of Persons with Disabilities. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>
- U.S. Department of Justice. (2010). *2010 ADA Standards for Accessible Design*. https://www.ada.gov/2010ADASTandards_index.htm
- Useh, U., Moyo, A., & Munyonga, E. (2001). Wheelchair accessibility of public buildings in the central business district of Harare, Zimbabwe. *Disability and Rehabilitation*, 23(11), 490–496.

Ek | Appendix

Ek 1

ADA Erişilebilirlik Kılavuzu (ADAAG) Kapsamında Temel Erişilebilirlik Kriterleri

Bu ekte, çalışmada referans alınan Engelli Amerikalılar Yasası Erişilebilirlik Kılavuzu (ADAAG) kapsamında yer alan temel erişilebilirlik kriterleri sunulmaktadır (U.S. Department of Justice, 2010).

1. Erişilebilir Yaklaşım ve Giriş

* Kaldırım genişlikleri en az 91,5 cm olmalıdır.

Otopark düzenlemeleri: * 1–25 araç kapasitesi için en az 1 adet * 26–50 araç kapasitesi için 2 adet * 51–75 araç kapasitesi için 3 adet * 76–100 araç kapasitesi için 4 adet * 101–150 araç kapasitesi için 5 adet * 151–200 araç kapasitesi için 6 adet * 201–300 araç kapasitesi için 7 adet * 301–400 araç kapasitesi için 8 adet * 401–500 araç kapasitesi için 9 adet * 501–1000 araç kapasitesi için toplam kapasitenin %2'si * 1001 ve üzeri araç kapasitesi için 20 adet + her 100 araç için 1 adet * Binek araç park alanı: en az 243,8 cm + 152,4 cm transfer alanı * Minibüs park alanı: en az 335,3 cm + 152,4 cm transfer alanı * Park yeri dikey işaretleme yüksekliği: 152,4 cm

Rampalar: * Minimum genişlik: 91,4 cm * Sahanlık ölçüsü: 152,4 x 152,4 cm * 15,2 cm'den yüksek kot farklarında küpeşte: 86,4–96,2 cm

Kapılar: * Kapı genişliği: en az 81,3 cm * Eşik yüksekliği: en fazla 0,6 cm * Paspas yüksekliği: en fazla 1,3 cm

2. Mal ve Hizmete Erişim * Yatay dolaşım alanları en az 91,4 cm geçiş genişliğine sahip olmalıdır. * Baş mesafesi en az 203,2 cm olmalıdır. * Asansör düğmeleri en fazla 137 cm yükseklikte olmalıdır. * Kapı yanında bulunan işaretler 121,9–152,4 cm aralığında olmalıdır.

Toplu kullanım alanları (tiyatro, amfi vb.) için: * 4–25 koltuk: 1 adet * 25–50 koltuk: 2 adet * 51–150 koltuk: 4 adet * 151–300 koltuk: 5 adet * 301–500 koltuk: 6 adet * 5000 ve üzeri: 36 adet + her 200 koltuk için 1 adet

Tekerlekli sandalye alanı: * Genişlik: en az 91,4 cm * Derinlik: en az 121,9 cm

3. Engelli Tuvaletleri * Kapı genişliği: en az 81,3 cm * Kapı kolu yüksekliği: 86,4–121,9 cm * Braille tabela yüksekliği: 121,9–152,4 cm * Lavabo yüksekliği: 68,6–86,4 cm * Diz mesafesi: 43,18–63,5 cm * Klozet yüksekliği: 43,2–48,3 cm

4. Çeşme ve Telefon Kulüpleri * Çeşme yüksekliği: en fazla 91,4 cm * Diz mesafesi: 43,18–63,5 cm

Ön kullanım alanı: * Genişlik: 76,2 cm * Derinlik: 121,9 cm

Telefon kulüpleri: * Genişlik: en az 76,2 cm * Derinlik: en az 121,9 cm